

**DIAGNOSTICĒJOŠAIS DARBS
LATVIEŠU VALODĀ
9. KLASEI
2021
SKOLĒNA DARBA LAPA
1. daļa**

Vārds _____

Uzvārds _____

Klase _____

Skola _____

Lasīšana un valodas sistēmas izpratne

Izlasi interviju ar tulkotāju Maimu Grīnbergu un izpildi 1.–15. uzdevumu!

Linda Kusiņa-Šulce. Īpašvārdu atveides tradīcija, ticams, atmirs

Atšķirībā no rakstniekiem, kuri gluži teorētiski var palikt savā valodas komforta zonā, brīvi izvēloties izteiksmes līdzekļus, tulkotājiem jāspēj iejusties visdažādāko autoru stilā. Starp šīs jomas profesionāļiem, kam tas izdodas vislabāk – par to liecina gan lasītāju atzinība, gan profesionāļu balvas –, ir Maima Grīnberga, kura latviešu lasītājus iepazīstinājusi ar daudziem somu un igauņu rakstniekiem.

Ielasieties kaut šajā vienā fragmentā: „Mēs uzmetīsim medaināko garu pasaulē, vaivariņu garu, tādu, kas liek prātam rīmt un dusēt zilgani sveķainā miegā vēl ilgas stundas pēc peldes.” Vai arī: „Izgāšlaikos brāji māsas nelamāja un matus šamām nevienc nost nešķikāja. Kas tas ī, ka visi taga grib sieviešus apcirpt?”

Kā apgūst šādu valodas lietojuma virtuozitāti?

1. Pieļauju, ka pat ļoti pieredzējušam tulkotājam noder vārdnīcu palīdzība. Kuras lietojat visbiežāk, un kādēļ tieši tās?

M. Grīnberga: Vienmēr esmu bijusi atkarīga no vārdnīcām, esmu un būšu, jo neuzticos savai atmiņai un zinu, ka daudz ko nezinu. Agrāk tā bija grāmatu armāda, tagad – elektroniskie resursi. Kad tulkoju, vaļā stāv, „Latviešu literārās valodas vārdnīca”, „Mūsdienu latviešu valodas vārdnīca” un „Tēzaurus”. Vajadzības gadījumā – MEV, proti, Mīlenbaha un Endzelīna „Latviešu valodas vārdnīca”, tiesa, to man joprojām labāk patīk šķirstīt.

Vēl regulāri lietoju dažādas man noderīgas somu un igauņu skaidrojošās un tulkojošās elektroniskās vārdnīcas. Pat man labi zināmu svešvalodu (arī latviešu valodas) vārdiem var būt nozīmes, kas man **ne sapņos nerādās**. Nepārbaudīt katru kaut mazliet dīvainu vai aizdomīgu vārda lietojumu ir nolaidība.

2. Katrai valodai ir sava, ja tā var teikt, „pasaules karte”. Atšķirības teikumu uzbūvē ir būtiskas, cik zinu, igauņu un somu valodā pavisam citādi veido laikus – kā panākt, lai igauņu/somu rakstnieki latviešu valodā izklausītos pēc sevis?

Ir tāds jociņš – somugriem nav ne dzimuma, ne nākotnes. Proti, nav dalījuma sieviešu un vīriešu dzimtē, nav verba nākotnes formu. Visu nosaka konteksts un rakstnieka nodomi. Manai mīļajai Rozai Liksomai ir vairāki teksti, kur monologa runātāja dzimums atklājas tikai pēdējā teikumā. Tā kā viņas valoda bieži ir ļoti groteska, dialekta iekrāsota, risinājumu var atrast.

Grūtāk ir neitrālāka reģistra tekstos, kur pārgalvīga izdarīšanās nav pieļaujama. Neko darīt, piemēram, Emmi Iterantas grāmatas „Ūdens atmiņa” latviešu un citu indoeiropiešu valodu tulkojumu lasītāji galvenās varones dzimumu uzzina nedaudz agrāk kā somu lasītājs. Ar autores piekrišanu. Arī Tommi Kinnunena „Četru ceļu krustojuma” ievads dažos tulkojumos ir mazliet nodevīgāks nekā somu oriģināls, taču arī šajā gadījumā autors teica, ka tas nav tik svarīgi. **Tulkotājam jāizsver un jāizsāp**, no kā var atteikties, kas ir prioritārs, kad un cik apjomīgi var mainīt teikumu, autora vēstījuma struktūru. [..]

3. Vēl joprojām atkal un atkal mēdz atskanēt paziņojumi, ka latviešu valoda nav pietiekami bagāta šim vai tam. Kā izjūtat latviešu valodas bagātību, daudzveidību, vai ir kāda joma, kur bijušas grūtības piemeklēt autora izteiksmei atbilstošu latviešu vārdu?

Galvenais ir uztvert pareizo reģistru, un gan jau tad vajadzīgie risinājumi atradīsies (protams, izņemot gadījumus, kad neatrodas un nemaz nav iespējams atrast, tādu tekstu labāk vienkārši netulkot). Reizēm man šķiet, ka somu un igauņu valodā ir bagātāks skaņu atdarināšanas arsenāls. Un bieži gribas šīs valodas apskaust par vieglumu, ar kādu tiek radīti jauni salikteni, **cik cak, gatavs** – un neviens nebrīnās.

4. Kā ar īpašvārdiem, kurus mēs latviešu valodā spītīgi cenšamies atveidot pēc izrunas? Mēdz taču būt personāžu vārdi, kuriem svarīga gan to nozīme, gan skanējums. Vai varat atklāt kādus piemērus, kad nācies krietni palauzīt galvu?

Pret īpašvārdu atveidi man ir divējādas... jā, jūtas. No vienas puses, man šī tradīcija patīk kā interesants rēbuss un oriģinalitāte. Traku padara tas, ka nav iespējama konsekvence.

No otras puses, visticamāk, jau tuvā nākotnē šī tradīcija atmirs. Par to parūpēsies sociālie mediji ar visām ietagošanas iespējām un tamlīdzīgi. Acs pieradīs pie tā, ka īpašvārdi netiek atveidoti. Viss oriģinālā, viss nominatīvā. Un tad nu mani pat vairāk uztrauc, ka pamazām izzudīs arī personvārdu deklinēšanas prasmes.

Pirmajā reizē, kad radio „Klasika” kāda raidījuma vadītāja pateica „Friča Bārda vārdi”, es domāju, ka cilvēks pārteicies. Taču tad viņa to pateica vēlreiz... un arī drukātā vārdā tādi brīnumi ir redzēti. Nu, cerams, es tomēr pārspīlēju.

5. Tāpat tulkojājam neizbēgami laiku pa laikam nākas jaunveidot – kaut vai tikai vienas grāmatas dēļ – pašam savus jaunvārdus. Kuri pašai ir vismīļākie no sevis izveidotajiem vai varbūt – no vārdnīcu dziļumiem izceltajiem?

Uz jaunveidotājas godu es laikam tomēr nepretendētu... Lielākoties viss ir labi aizmirsts vecais un zināmais, varbūt tikai jaunās skaņās. Nu labi, kaut kādas ēverģēlības bija Miko Rimminena „Alus tarbas romānā”, bet tas bija tik sen, ka viss pagaisis no atmiņas. Atceros tikai, ka man brangi patika tulkot un bij’, ko ņemties. Ar izloksnēm esmu spēlējusies un ar dažiem risinājumiem esmu apmierināta, piemēram, Katjas Ketu romānā „Vecmāte”.

6. Vai tulkojāju vidē pastāv neformāla diskusiju vide par jēdzienu atveides un tulkošanas lietām?

Man ir vairāki kolēģi, kuriem prasu padomu, ar kuriem apspriežos. Dace Meiere, Silvija Brice, Māra Poļakova, Dens Dimiņš, Vineta Berga, Dace Deniņa, Ingmāra Balode, Jānis Krastiņš u. c. Lieliskais redaktors Arturs Hansons.

Arvien biežāk izkļiedzu jautājumus arī sociālajos medijos: agrāk tā kautrīgi „Cibā”, pēdējā laikā jau drosmīgāk – *feisbukā*. Tiesa, ir daudzas problēmas, ko var saprast tikai cits tulkojājs, bet, kolīdz ir stāsts par sarunvalodu, terminu reālo lietojumu, nozaru idiolektiem* un tamlīdzīgi, un tāds spēks ir grandiozs palīgs.

**idiolekts val. 1. Individuālais kādas valodas paveids, atsevišķa indivīda valoda; atsevišķa indivīda valodas sociālo, profesionālo, teritoriālo u.c. īpatnību kopums.*

Aizpilda skolotājs:

1. uzdevums (1 punkts). Uzraksti secinājumu, kāpēc tulkojāja izmanto vārdnīcas!

1. _____

2. uzdevums (1 punkts). Uzraksti secinājumu, kāpēc tulkot no somugru valodām ir grūtāk!

2. _____

3. uzdevums (1 punkts). Kuru no somugru valodu raksturīgajām īpatnībām vēl bez vārda beigū noraušanas var saskatīt šajā citātā: „Kas tas i, ka visi taga grib sieviešus apcirpt?”

3. _____

4. uzdevums (1 punkts). Paskaidro, kā tu saproti teikto: „Četru ceļu krustojuma” ievads dažos tulkojumos ir nodevīgāks nekā somu oriģināls.”

4. _____

5. uzdevums (1 punkts). Par ko tulkotājs ir atbildīgs?

5. _____

6. uzdevums (2 punkti). Kuras ir divas aktuālākās problēmas īpašvārdu atveidē latviešu valodā?

- _____
- _____

6.1. _____

6.2. _____

Kopā par
6. uzd.:

7. uzdevums (1 punkts). Kā M. Grīnberga panāk valodas bagātību savos tulkojumos?

7. _____

8. uzdevums (1 punkts). Novērtē intervijas virsraksta atbilstību teksta saturam! Pamato!

8. _____

9. uzdevums (3 punkti). Mini vēl citu interneta resursu, ko izmanto M. Grīnberga tulkotājas darbā! Pamato to lietojuma lietderību!

Interneta resurss	Pamatojums
Dažādas latviešu vārdnīcas	

9.1. _____

9.2. _____

9.3. _____

Kopā par
9. uzd.:

10. uzdevums (1 punkts). Atrodi Maimas Grīnbergas atbildē uz 4. jautājumu trīs ar valodniecību saistītus terminus un izraksti tos!

10. _____

11. uzdevums (4 punkti). Atrodi Maimas Grīnbergas atbildē uz 5. jautājumu sinonīmu katram vārdam un ieraksti to tabulā pamatformā!

Vārds	Sinonīms tekstā
draiskulības	
ļoti	
rotaļāties	

11.1. _____

11.2. _____

11.3. _____

11.4. _____

Kopā par
11. uzd.:

12. uzdevums (3 punkti). Izskaidro tekstā lietoto vārdu savienojumu nozīmi!

ne sapņos nerādās – _____

(tulkotājam) jāizsver un jāizsāp – _____

cik cak, (gatavs) – _____

12.1. _____

12.2. _____

12.3. _____

Kopā par
12. uzd.:

**13. uzdevums (9 punkti). Izvēlies vienu no jautājumiem un uzraksti pamatotu viedokli!
(Apjoms 50–70 vārdu.)**

Kuru latviešu autora darbu, tavuprāt, vajadzētu tulkot citās valodās?

Kuru līdz šim netulkotu ārzemju autora darbu, tavuprāt, vajadzētu tulkot latviešu valodā?

S. _____

St. _____

O., i. _____

Kopā par
13. uzd.:

Vārds, uzvārds _____

14. uzdevums (3 punkti). Tekstā vairākkārt izmantotas pēdiņas. Aizpildi tabulu, minot trīs dažādus nosacījumus to lietojumam!

Nosacījums	Piemērs no teksta
Citāts	
	„pasaules karte”
	„Četru ceļu krustojums”

14.1. _____

14.2. _____

14.3. _____

Kopā par
14. uzd.:

15. uzdevums (1 punkts). Sakārto tulkotājus alfabēta secībā pēc uzvārda!

Nr. p. k.	Vārds, uzvārds
	Silvija Brice
	Dens Dimiņš
	Vineta Berga
	Dace Deniņa
	Ingmāra Balode

15. _____

16. uzdevums (10 punkti). Veido un ieraksti iederīgas vārdu formas no piedāvātajiem vārdiem!

Ceļojums ir labs iemesls, lai (0) <u>sarosītos</u> un apgūtu kādu jaunu valodu.	sarosīties
Mūsdienās cilvēki lielākoties (1) _____ un ikdienā lieto divas svešvalodas.	1) zināt
Kā rīkoties, ja (2) _____ ir jātulko no mazāk apgūtas valodas?	2) teksts
Bezmaksas tulkošanas (3) _____ ir daudz, tās paredzētas gan „Android” ierīcēm, gan „Apple” modeļos lietotajai operatīvajai sistēmai.	3) lietotne
Skolēnam (4) _____ arī noder bezmaksas tulkošanas platforma kā palīgīdzeklis ķīniešu valodas apgūvē.	4) Markuss Straume
Daudzi cilvēki izvēlas mašīntulkošanas iespējas, jo (5) _____, ka neprot pat populārākās no svešvalodām.	5) kaunēties
Mašīntulkošanā teksts tradicionāli tiek tulkots (6) _____ valodā.	6) literārais
Protams, problēmas mēs (7) _____ tad, ja saprotam to valodu, kurā mūsu tekstu pārtulko.	7) pamanīt
Latvijā (8) _____ populāra kļuvusi valsts pārvaldes tehnoloģiju platforma „Hugo.lv”.	8) pats <i>un</i> reize
Platforma „Hugo.lv” nodrošina tulkojumu no latviešu uz krievu un angļu (9) _____.	9) valoda
Tulkošanas centra vadītāja aicina: „Jaunieši, (10) _____ valodas, jo cilvēku neaizstās neviena mašīna!”	10) mācīties

16.1. _____

16.2. _____

16.3. _____

16.4. _____

16.5. _____

16.6. _____

16.7. _____

16.8. _____

16.9. _____

16.10. _____

Kopā par
16. uzd.:

17. uzdevums (10 punkti). Saliec pieturzīmes!

1. Ar Daces Meieres pazīstamas tulkotājas starpniecību pie latviešu lasītājiem nonākuši tādu autoru kā Umberto Eko un Kristinas Sabaļauskaites darbi.
2. Tulkotājus var uzskatīt pat par grāmatu viltotājiem jo viņi piepilda grāmatnīcas un bibliotēkas ar kopijām un atdarinājumiem.
3. Vēl tulkotāju var salīdzināt ar mūziķi kuram ir notis priekšā un kurš interpretē oriģinālo darbu.
4. Lasītājs bieži pat nepadomā par divu cilvēku autora un tulkotāja sadarbību grāmatas tapšanā.
5. Varbūt īstā Andžela Naneti ir pavisam citāda pajoko Dace stāstot par darbu pie Starptautiskās Jāņa Baltvilka balvas laureātes Andželas Naneti grāmatas „Mans vectēvs bija ķiršu koks”.
6. Balvas vajadzīgas lai pateiktu paldies tiem kas kaut ko labu izdarījuši un lai parādītu savu veikumu plašākai sabiedrībai.
7. Par balvu ziņo mediji nominētās un apbalvotās grāmatas labāk pamana gan lasītāji gan bibliotekāri.
8. Lai nodrošinātu latviešu literatūras iziešanu pasaulē izdevējiem citās zemēs jāzina par mūsu lieliskajiem rakstniekiem dzejniekiem ilustratoriem.
9. Literatūra ir viens no labākajiem valsts tēla popularizēšanas veidiem un te nu protams tulkotāju loma ir ļoti liela.
10. Rūpējoties par latviešu valodu kā mūsu valsts pastāvēšanas pamatu grāmatu izdošanai kā arī tulkošanai jāpievērš liela uzmanība.

17.1. _____

17.2. _____

17.3. _____

17.4. _____

17.5. _____

17.6. _____

17.7. _____

17.8. _____

17.9. _____

17.10. _____

Kopā par
17. uzd.:
_____**18. uzdevums (9 punkti). Raksti teikumus, ievērojot nosacījumus!**

1. Uzraksti vienkāršu paplašinātu teikumu, iesaistot vārdu savienojumu **dzīvojot Latvijā** kā divdabja teicienu!

18.1. _____

18.2. _____

18.3. _____

18.4. _____

2. Uzraksti saliktu sakārtotu teikumu, iesaistot prievārdu **dēļ** saistījumā ar lietvārdu **sausums!**

18.5. _____

18.6. _____

18.7. _____

18.8. _____

3. Uzraksti saliktu pakārtotu teikumu, kur virsteikumā izteikts jautājums!

18.9. _____

Kopā par
18. uzd.:
_____Pareizr.:
_____**Kopā par
1. daļu:**

**DIAGNOSTICĒJOŠAIS DARBS
LATVIEŠU VALODĀ
9. KLASEI
2021
DARBA VĒRTĒTĀJA LAPA**

VĒRTĒŠANA

LASĪŠANA un VALODAS SISTĒMAS IZPRATNE	Maksimālais punktu skaits – 56 punkti.
RAKSTĪŠANA Viedoklis (1. daļas 13. uzd.) – 9 punkti. (Skatīt tabulu „Viedokļa vērtēšanas kritēriji”.) Pārspriedums (2. daļa) – 25 punkti. (Skatīt tabulu „Pārsprieduma vērtēšanas kritēriji”.)	Maksimālais punktu skaits – 34 punkti.
RUNĀŠANA Skatīt tabulu „Mutvārdu daļas vērtēšanas kritēriji”.	Maksimālais punktu skaits – 20 punkti.
Runāšanas daļā iegūtie punkti datubāzē tiek reizināti ar koeficientu 0,5 (40 x 0,5 = 20).	

1. daļa. Lasīšana un valodas sistēmas izpratne

Uzd.	Kritēriji	Punkti
1.	Par pamatotu atbildi – 1 p.	1
2.	Par pamatotu atbildi – 1 p. (Var būt viens secinājums – nav dalījuma dzimtēs, nav nākotnes formas.)	1
3.	Par pareizu atbildi – 1 p. (Vārds „sieviete” lietots vīriešu dzimtē.)	1
4.	Par pareizu atbildi – 1 p. (Var ātrāk uzzināt grāmatas varoņa dzimumu u. tml.)	1
5.	Par pareizu atbildi – 1 p. (Par pareizu reģistra uztveri / par to, cik lielā mērā saglabāts oriģinālteksts.)	1
6.	Par katru pareizu atbildi – 1 p. (Nav konsekvences / netiek ievērotas latviešu valodas tradīcijas.)	2
7.	Par pareizu atbildi – 1 p. (Izmanto vecvārdus, izlokšņu vārdus.)	1
8.	Par jebkuru pamatotu atbildi – 1 p. (Vērtē tikai atbildes pamatojumu.)	1
9.	Par katru pareizi aizpildītu vietu tabulā – 1 p.	3
10.	Par pareizi izrakstītiem trim valodas terminiem – 1 p. (Ja kāds no terminiem nepareizs, punktu neiegūst. Izrakstīto vārdu formu nevērtē.)	1
11.	Par katru pareizi izrakstītu sinonīmu – 1 p. Par visu trīs vārdu izrakstīšanu pamatformā – 1 p.	4
12.	Par katru pareizi izskaidrotu vārdu savienojumu atbilstoši kontekstam – 1 p.	3
13.	Skatīt tabulu „Viedokļa vērtēšanas kritēriji”.	9
14.	Par katru pareizi aizpildītu vietu tabulā – 1 p.	3
15.	Par pareizi izveidotu sarakstu (pēc uzvārda) alfabēta secībā – 1 p. (Pirmajā kolonnā jābūt numuriem.)	1

16.	Par katru pareizu atbildi – 1 p.	10
17.	Par katru teikumu, kurā precīzi saliktas pieturzīmes, – 1 p.	10
18	Par katru pareizi izveidotu teikumu pēc uzbūves – 1 p. Par katru teikumu, kurā pareizi iesaistīta un atdalīta piedāvātā sintaktiskā konstrukcija vai iesaistīts vārdu savienojums, – 1 p. Par katru teikumu bez pareizrakstības kļūdām – 1 p. <i>(Šajā pozīcijā atkārtoti netiek vērtēta piedāvātās konstrukcijas atdalīšana.)</i>	3 3 3
P. p.	Skolēns saņem 3 papildu punktus, ja veicis visus 1. daļas uzdevumus un 1.–5. un 7.–8. uzdevumā nav pieļāvis nevienu pareizrakstības kļūdu. 1 kļūda 2 kļūdas 3 un vairāk kļūdu	3 2 1 0

Viedokļa vērtēšanas kritēriji (9 punkti)

Kritēriji Punkti	Saturs	Stils	Ortogrāfijas kļūdas un interpunkcijas kļūdas
3	Saturs atbilst tematam. Domas izteiktas plānveidīgi un loģiski, tās ir pamatotas.	Dažādas un stilistiski iedarīgas teikumu konstrukcijas. Viegli uztverams teksts. Pieļaujama viena neprecizitāte vārdu izvēlē.	0
2	Saturs atbilst tematam. Izteiktās domas pamatotas, bet atkārtojas.	Vienveidīgi teikumi. Viena kļūda teksta uzbūvē vai divas stila kļūdas.	1–2
1	Izteikts pretrunīgs viedoklis. Domas nepamatotas vai haotiskas.	Trīs vai četras stila kļūdas.	3–4
0	Darbs neatbilst tematam. Tekstā paustā doma nav uztverama.	Piecas un vairāk stila kļūdu.	5 un vairāk

Vērtējamās stila kļūdas:

- nepamatoti atdalīti un nepareizi novietoti palīgteikumi;
- nepilnīgi, nepabeigti teikumi;
- nepareizi lietots „ka” un „kad”;
- nepamatota personas un laiku maiņa;
- nemotivēts šķērsuma un/vai vienojuma saikļu lietojums;
- saturiski nelogisks teikums;
- nelogiska vārdu secība un kļūdas sintaktisko saistījumu izveidē;
- vārdu izvēles un vārdu formu izveides kļūdas.

Pārsprieduma vērtēšanas kritēriji (25 punkti)

Kritēriji Punkti	Saturs	Teksta uzbūve (plānojums)	Valoda (pieļaujamais kļūdu skaits)		
			stils	ortogrāfija	interpunkcija
5	Saturs pilnībā atbilst tematam. Patstāvīgi un argumentēti spriedumi. Atklāta rakstītāja personiskā attieksme, atziņas, vērtējums.	Loģiski izkārtotas daļas. Ievērots dalījums rindkopās, tās saturiski saistītas.	1	0	1
4	Saturs atbilst tematam. Patstāvīgi spriedumi, atziņas, vērtējums, bet nav pietiekamas argumentācijas.	Loģiski izkārtotas daļas. Ievērots dalījums rindkopās, vietām nav saistījuma starp tām.	2-3	1	2
3	Dalēji atklāts temats. Temata paplašinājums vai sašaurinājums. Neveikli, trefareti spriedumi.	Nesamērīgs daļu apjoms. Dalēji ievērots dalījums rindkopās. Vietām trūkst saistījuma starp tām.	4-5	2	3
2	Virspusēja temata izpratne. Novirze no temata. Izteiktās domas frāžainas, nav argumentētas.	Nesamērīgs daļu apjoms. Nav saistījuma starp daļām. Nav dalījuma rindkopās.	6-8	3	4-5
1	Ir vēstījums vai apraksts bez pārsprieduma elementiem. Temata vulgarizācija. Nepamatoti emocionāls stāstījums. Pārsprieduma vietā uzrakstīts jaunrades darbs.	Darbs nav plānveidīgs. Trūkst nobeiguma vai ievada.	9-11	4	6-7
0	Saturs neatbilst tematam.	Domas izteiktas haotiski. Tekstā paustā doma nav uztverama.	12-...	5-...	8-...

Vērtējamās stila kļūdas:

- nepamatoti atdalīti un nepareizi novietoti palīgteikumi;
- nepilnīgi, nepabeigti teikumi;
- nepareizi lietots „ka” un „kad”;
- nepamatota šķiruma un/vai vienojuma saikļu personas un laiku maiņa;
- nemotivēti lietojums;
- saturiski neloģisks teikums;
- neloģiska vārdu secība un kļūdas sintaktisko saistījumu izveidē;
- vārdu izvēles un vārdu formu izveides kļūdas.

Ja darba apjoms ir mazāks par 150 vārdiem, pareizrakstības un stila kļūdas vērtē pēc šīs tabulas:

Punkti	Valoda (pieļaujamais kļūdu skaits)		
	stils	ortogrāfija	interpunkcija
3	1	0	1
2	2-3	1	2
1	4-5	2	3
0	6-...	3-...	4-...

Mutvārdu daļas vērtējumu protokols

Skola _____ Grupa _____ Intervētājs _____ Vērtētājs _____

	Kritērijs/Runātājs	P.	1.	2.	3.	4.	5.	Temats								
								1.	2.	3.	4.	5.				
Saturs (10)	Temats	2														
	Temata pamatojums	2														
	Satura atbilstība tematam	2														
	Personiskā pieredze un/vai attieksme	2														
	Argumentācija	2														
Runas uzbūve (7)	ievars	1														
		iztirzājums	2													
	Struktūra	nobeigums	1													
		Daļu saistījums	1													
	Runas ilgums	2														
Vārdu krājums	2															
Valodas bagātība (7)	Teikumu daudzveidība	2														
	Valodas stils	1														
	Valodas kultūras normas	2														
Izteikšanās veids (6)	Izruna	2														
	Parazītvārdi un/vai liekas skaņas	1														
	Runas temps	1														
	Balss intonācija	2														
Saziņa (10)	Viedoklis	2														
	Jautājumi	2														
	Atbildes	runātājs	1													
		jautātājs	1													
	Attieksme	2														
Kopā		40														

Mutvārdu daļas vērtējumu protokols

Skola _____ Grupa _____ Intervētājs _____ Vērtētājs _____

Kritērijs/Runātājs		P.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	Temats									
Saturs (10)	Temats	2								1.									
	Temata pamatojums	2								2.									
	Satura atbilstība tematam	2								3.									
	Personiskā pieredze un/vai attieksme	2								4.									
Runas uzbūve (7)	Argumentācija	2																	
	Struktūra	ievads	1																
		iztirzājums	2																
	nobeigums	1								5.									
Valodas bagātība (7)	Daļu saistījums	1								6.									
	Runas ilgums	2								7.									
	Vārdu krājums	2																	
	Teikumu daudzveidība	2																	
Izteikšanās veids (6)	Valodas stils	1								R/J	1.								
	Valodas kultūras normas	2								1.									
	Izruna	2								2.									
	Parazītvārdi un/vai liekas skaņas	1								3.									
Saziņa (10)	Runas temps	1								4.									
	Balss intonācija	2								5.									
	Viedoklis	2								6.									
	Jautājumi	2								7.									
Kopā	Atbildes	2																	
	Acu kontakts	1																	
Kopā	runātājs	1																	
	jautātājs	1																	
Kopā	Attieksme	2																	
	Kopā	40																	

Mutvārdu daļas vērtēšanas kritēriji (40 x 0,5 punkti)

Kritērijs		P.	Prasme	
Saturašs (10)	Temats	2	Precīzi formulēts (klausītāju uzmanību piesaistošs) temats – 2 p. Vispārīgs temats – 1 p. Formulēta tēma – 0 p.	
	Temata pamatojums	2	Pamato temata izvēli, pierādot tā nozīmīgumu – 2 p. Nepārliecināši pamato temata izvēli – 1 p. Nepamato temata izvēli – 0 p.	
	Satura atbilstība tematam	2	Runas saturs atbilst tematam – 2 p. Temata izklāstā paplašinājums vai sašaurinājums – 1 p. Runa neatbilst tematam – 0 p.	
	Personiskā pieredze un/vai attieksme	2	Temata izklāstā izmanto personisko pieredzi un/vai attieksmi – 2 p. Daļēji izmantota, jūtama personiskā pieredze un/vai attieksme – 1 p. Bezpersonisks stāstījums – 0 p.	
	Argumentācija	2	Argumentācijai izmanto pārļiecināšus faktus, tos komentē – 2 p. Argumentācijai izmanto vispārīgus faktus un/vai mēģina komentēt – 1 p. Faktus nekommentē – 0 p.	
	Struktūra	ievads	1	Ievads – īss, intriģējošs – 1 p. Ievada nav, vai ievads ir plašs – 0 p.
		iztirzājums	2	Iztirzājums – stāstījumā secīgi atklāj galveno domu – 2 p. Mēģina veidot secīgu stāstījumu – 1 p. Uzskaita faktus, idejas, vai stāstījums ir haotisks – 0 p.
		nobeigums	1	Nobeigums – secinājums par tematu, īss – 1 p. Nav nobeiguma – 0 p.
	Runas uzbūve (7)	Daļu saistījums	1	Loģisks (secīgs/mērķtiecīgs) daļu saistījums – 1 p. Daļas nav savstarpēji saistītas – 0 p.
		Runas ilgums	2	Ievērots runas ilgums (3–5 min) – 2 p. Mazāks par 3 min, vai laiks pārniegts (pēc 5 min jāaptur) – 1 p. Nepietiekams (līdz 2 min) – 0 p.
Vārdu krājums		2	Plašs/bagāts vārdu krājums – 2 p. Vārdu krājums atbilstošs satura atklāšanai – 1 p. Ierobežots vārdu krājums – 0 p.	
Teikumu daudzveidība		2	Daudzveidīga teikumu uzbūve (izteikuma mērķis, uzbūve) – 2 p. Teikumu uzbūve piemērota satura atklāšanai un/vai stāstījuma teikumi – 1 p. Vienveidīgi pēc uzbūves teikumi – 0 p.	
Valodas bagātība (7)	Valodas stils	1	Lieto tematam un saturam atbilstošu valodas stilu (publicistisko) – 1 p. Runa neatbilst publicistiskajam stilam – 0 p.	
	Valodas kultūras normas	2	Ievēro valodas kultūras normas – 2 p. Pieļauj 1–2 stila kļūdas – 1 p. Pieļauj 3 un vairāk stila kļūdas – 0 p.	
Izteikšanās veids (6)	Izruna	2	Skaidri sadzirdama vārdu izruna – 2 p. Cēnšas runāt skaidri – 1 p. Vāji sadzirdama vārdu izruna – 0 p. (Akcentu, runas defektu nevērtē.)	
	Parazitvārdi un/vai liekas skaņas	1	Runas laikā neizmanto parazitvārdus un/vai liekas skaņas – 1 p. Runas laikā izmanto parazitvārdus un/vai liekas skaņas – 0 p.	
	Runas temps	1	Runas temps atbilstošs, piemērots – 1 p. Gausšs, ātrs runas temps – 0 p.	
Izteikšanās veids (6)	Balss intonācija	2	Maina balss intonācijas, lai uzsvērtu teiktā jēgu, – 2 p. Cēnšas izmantot balss intonāciju – 1 p. Pārspīlēti izmanto balss intonācijas, deklamē, monotona runa – 0 p.	
	Viedoklis	2	Izsaka viedokli par dzirdēto, vismaz 2 reizes izvērsti – 2 p. Formāli (bez iedzīnināšanās stāstījumā) izsaka viedokli – 1 p. Viedokli par dzirdēto neizsaka – 0 p.	
Saziņa (10)	Jautājumi	2	Uzdod dažāda tipa atvērtos jautājumus – 2 p. Uzdod 1–2 jautājumus, daži formāli (apgalvojuma) – 1 p. Uzdod jautājumus, kuru atbilde jau izteikta runā, vai jautājumus neuzdod – 0 p.	
		2	Izvērsti atbild uz visiem jautājumiem – 2 p. Formāli atbild uz jautājumiem – 1 p. Uz jautājumiem neatbild – 0 p.	
	Acu kontakts	runātājs	1	Runas laikā notur acu kontaktu ar klausītājiem – 1 p.
		jautātājs	1	Uzdodot jautājumus, notur acu kontaktu ar runātāju – 1 p.
Attieksme	2	Visu sarunas laiku izrāda cieņu pret pārējiem runātājiem un/vai ieinteresētās sarunu biedrs – 2 p. Mēģina izrādīt cieņu pret pārējiem runātājiem – 1 p. Garlaikojas un/vai pats gatavojas runai – 0 p.		